

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain, yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain 10 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2014 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain, yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain 10 §:n muuttamisesta (HE 149/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Antti Riivari ja ylitarkastaja Mika Kotala, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Tarja Hyvönen ja ylitarkastaja Jaana Salmi, valtiovarainministeriö
- linjanjohtaja Olli Koikkalainen, Patentti- ja rekisterihallitus

- henkikirjoittaja Tuija Kanerva, Hämeen maistraatti
- yksikön päällikkö Merja Koponen, Itä-Suomen aluehallintovirasto
- neuvottelupäällikkö Markku Nieminen, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- suunnittelija Minna Salminen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- asiamies Timo Nousiainen, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- lakiasiantuntija Marina Furuhejm, Suomen Isännöintiliitto ry
- puheenjohtaja Esa Soukka, Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Suomen Kiinteistöliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kaupparekisterilakia, yhdistyslakia ja yritys- ja yhteisötietolakia. Esityksessä ehdotetaan, että maistraattien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kauppa- ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaistehtävät keskitettäisiin Patentti- ja rekisterihallitukselle. Palvelujen sähköistämisen myötä osa tehtävistä automatisoituu ja lakkaa vuoden 2015 aikana. Tämän seurauksena tehtäviin käytettävä henkilöresurssi vähenee

merkittävästi, jolloin tehtävät olisi tarkoituksenmukaista keskittää. Tehtävien siirrolla Patentti- ja rekisterihallitukseen voidaan varmistaa käsittelyn ja asiakaspalvelun tasainen laatu ja asian- tunteva palvelu. Toimintojen keskittäminen keventää lisäksi hallinnollista ohjausta. Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Esitys perustuu Patentti- ja rekisterihallituksen vuonna 2012 tekemään aloitteeseen valtion tuottavuus- ja tuloksellisuusohjelman toimeenpanemiseksi. Se vastaa tarpeeseen tehostaa julkishallinnon toimintoja tavalla, joka ei merkittävästi heikentäisi kansalaisten kokemusta viranomaispalvelujen saatavuudesta. Tähän tavoitteeseen on pyritty muun muassa palvelujen sähköistämisellä. Talousvaliokunta katsoo, että julkishallinnon yksiköiden tulee pyrkiä sopeuttamaan organisaatorakenteensa mahdollisimman hyvin toimintaympäristönsä muutoksiin, hyödyntämään toiminnan tehostamismahdollisuudet ja siten vastaamaan odotuksiin viranomaisen perustehtävään keskittymisestä. Ehdotuksen voidaan katsoa olevan yhdensuuntainen muissa julkishallinnon toimijoissa toteutettujen, toimintojen sähköistämistä hyödyntävien uudelleenjärjestelyjen kanssa.

Patentti- ja rekisterihallitus on nettobudjetoitu virasto, eli sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset peritään pääasiallisesti käyttäjiltä. Suoritteet on hinnoiteltu kustannusvastaavuusperiaatteen mukaisesti, mikä merkitsee, että toiminnan tehostumisen hyöty koituu suurelta osin asiakkaiden hyödyksi.

Palvelujen keskittäminen Patentti- ja rekisterihallitukseen. Nykyisellään kaupparekisteriasioiden hoito on jakautunut eri viranomaisten kesken siten, että ilmoituksia vastaanottavat Patentti- ja rekisterihallituksen lisäksi maistraatit ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset), jotka toimittavat ilmoitukset edelleen Patentti- ja rekisterihallituksen käsiteltäviksi. Kaupparekisteriin tehtäviä ilmoituksia voi jättää myös verohallinnon toimipisteisiin. Kaupparekisteriasioiden hoito esitetään nyt keskitettäväksi Patentti- ja rekisterihallitukseen

1.9.2015 lukien siten, että näiden asioiden käsittely maistraateissa ja ELY-keskuksissa lakkaa. Käsillä olevalla hallituksen esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa verohallinnon toimipisteiden roolia.

Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa on ollut esillä nyt esitetyn mallin ohella vaihtoehto, jonka mukaan kaupparekisterin paikallisviranomaistehtävät keskitettäisiin muutamaa maistraattiin. Maistraattivaihtoehdon mukainen toimintamalli edellyttäisi maksuliikenteen ja hallinnollisen ohjauksen osalta maistraattien ja PRH:n lisäksi myös Itä-Suomen aluehallintoviraston, valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön osallistumista. Ottaen huomioon, että PRH:lla on jo nykyiselläänkin päävastuu kaupparekisterin ja siihen liittyvien tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitotehtävistä ja että esitetyllä mallilla on saavutettavissa suurimmat säästöt muihin vaihtoehtoihin verrattuna, talousvaliokunta pitää hallituksen esityksen mukaista keskittämisehdotusta kannatettavana.

Viranomaistoiminnan sähköistämisen vaikutukset. Kaupparekisterin osalta keskeiset sähköiset palvelut on jo otettu käyttöön, ja niiden tuottavuusvaikutukset alkavat näkyä kuluvan syksyn aikana. Vaikutusten voidaan arvioida kasvavan edelleen, kun palvelut tulevat asiakkaille tutuiksi ja niiden käyttö lisääntyy. Jo nykyiselläänkin merkittävä osa kaupparekisteri-ilmoituksista tehdään joko sähköisesti tai paperilomakkeella postitse lähetettynä. Ilmoitusten käsittely viranomaisessa tapahtuu jo kokonaan sähköisesti. Jatkossa tähän työhön tarvittavien henkilöresurssien on arvioitu vähenevän nykytilaan verrattuna merkittävästi erityisesti asunto-osaakeyhtiöihin liittyvissä tehtävissä jo ennen hallituksen esityksessä ehdotettua tehtävien siirtoa. Valiokunta pitää esityksen mukaista voimaantuloajan kohtaa perusteltuna.

Neuvontapalvelut. Asunto-osaakeyhtiöasioissa asiakkaat ovat valtaosin muita kuin ammattimaisesti näitä tehtäviä hoitavia henkilöitä. Tällöin

neuvontapalvelujen sujuvuus korostuu. Kun kaupparekisteriasioita hoitavien henkilöiden määrä vähenee, on vaativien ilmoitusten ja neuvonnan edellyttämän erityisasiantuntemuksen säilyttämisen ja kehittämisen kannalta tärkeää, että nämä ovat koottuna yhteen organisaatioon. Keskittämällä voidaan myös turvata asiakkaiden oikeus yhdenmukaiseen viranomaiskäytäntöön. Nykytilanteen epäkohtana on nähty paikallisviranomaisten toisistaan poikkeavat tulkinnat siitä, mitä edellytyksiä esimerkiksi yhtiöjärjestyksen muutosilmoitukselle voidaan asettaa. Talousvaliokunta haluaa tässä yhteydessä korostaa neuvontapalvelujen laadukkuuden merkitystä. Palvelun laadukkuus tulee ymmärtää sillä tavoin laajasti, että se pitää sisällään myös palve-

lujen sähköisen käyttöliittymän selkeyden ja helppokäyttöisyyden.

Henkilöstön asema. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toteutuksessa noudatetaan hyvää työnantajapolitiikkaa ja pyritään edesauttamaan henkilöstön uudelleentyöllistymistä ja että muutoksen kohteena olevissa organisaatioissa hyödynnetään luonnollista poistumaa henkilöstövähennyksiä tehtäessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps (osittain)
Harri Jaskari /kok
Antti Kaikkonen /kesk (osittain)
Johanna Karimäki /vihr (osittain)
Pia Kauma /kok (osittain)
Jukka Kärnä /sd

Eero Lehti /kok (osittain)
Päivi Lipponen /sd (osittain)
Jari Myllykoski /vas
Martti Mölsä /ps
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Arto Pirttilahti /kesk (osittain)
Kaj Turunen /ps
Harry Wallin /sd
vjäs. Lauri Heikkilä /ps (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.

VASTALAUSE

Perustelut

Tuottavuuden ja tuloksellisuuden parantaminen on tärkeä tavoite kaikessa julkisessa hallinnossa, myös julkisella palvelusektorilla.

Kauppa- ja yhdistysrekisterihallinnon viranomaispalveluja tarjotaan tänään asiakkaille lähellä, muun muassa maistraateissa, ELY-keskuksissa ja verotoimistoissa.

Meneillään on palvelujen sähköistäminen entistä pidemmälle, mikä lisää järjestelmän tehokkuutta. Tässä yhteydessä hallitus esittää kuitenkin, että kaikki alan palvelut keskitettäisiin Patentti- ja rekisterihallitukseen.

Asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin käynyt ilmi, että tällaisen ratkaisun resursseja säästävä ja tuottavuutta parantava vaikutus jää varsin pieneksi. Po. viranomaispalvelut heikentyvät ratkaisun seurauksena asiakaspinnassa saottuja hyötyjä selvästi enemmän.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 2014

Mauri Pekkarinen /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Arto Pirttilahti /kesk